

Lausunnon antajasta

Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry kokoaa yhteen kiinteistöalan ja rakennuttamisen vastuulliset ammattilaiset. Jäsenemme ovat asuntojen, toimitilojen ja infrastruktuurin omistajia, rakennuttajia ja käyttäjiä sekä näiden ammattimaisia edustajia. Jäsenemme investoivat rakennetun ympäristön uudis- ja korjaushankkeisiin vuosittain 5–10 mrd. €. Raklin jäsenten omistama kiinteistökanta Suomessa on noin 100 milj. m².

Yleiset ja vaikutusten arviointiin liittyvät huomiot

Lakiuudistusten taustalla on yhdyskuntajätevesiä koskevan uudistetun EU-direktiivin kansallinen täytäntöönpano vaiheittain. Lausunnolla olevien uudistusten painopiste on säädösten täytäntöönpanoa edellyttävissä valmistavissa toimenpiteissä sekä niihin liittyvän käsitteistön määrittelemisessä. Myöhemmässä vaiheessa on tulossa mm. haitta-aineiden poistovelvoite ja komission myöhemmin asettama numeerinen velvoite fosforin talteenotolle. Etenemisjärjestys on oikea, joskin numeeriset velvoitteet EU:n tasolla asetettuina herättää huolta siitä, onko niissä joustoa kansallisten olosuhteiden huomioimiselle.

Lausuttavina olevat lakiuudistukset lisääisivät sääntelyn määrää, olkoonkin, että uudistetun direktiivin kansallinen toimeenpano ei toisi merkittäviä muutos- tai investointitarpeita Suomen vesilaitoksille ja kunnille. Pykälien määrä kuitenkin kasvaisi merkittävästi.

Lakiuudistukset toisivat Suomen ympäristökeskukselle, Lupa- ja valvontavirastolle ja kunnille sekä vesilaitoksille uusia tehtäviä. Kuntien osalta Orpon hallituksen hallitusohjelma linjaa, että valtio sitoutuu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Mikäli kunnat joutuisivat kattamaan kustannukset esimerkiksi taksoja ja maksuja korottamalla, koituisivat kustannukset lopulta kiinteistönomistajien ja asukkaiden maksettaviksi, sillä esimerkiksi vesihuollon kustannukset tulee vesihuoltolain 18 §:n mukaan kattaa asiakasmaksuilla.

Rakli peräänkuuluttaa, että välilliset vaikutukset kuntalaisiin ja kiinteistönomistajiin tarkennettaisiin vaikutusten arvioinnissa. Tämä koskee etenkin kuntien uutta velvoitetta laatia tiettyjen olosuhteiden vallitessa hulevesien hallintasuunnitelma. Mitkä ovat suunnitelman *toimeenpanon* arvioidut vaikutukset kiinteistönomistajille?

Esitettyjen lakimuutosten aiheuttamien kustannusten kattamiselle tulisi löytää ratkaisu lakivalmistelun yhteydessä. Yhtenä ratkaisuna voisi olla ympäristöministeriön avustukset lakien velvoittamiin kuntien uusiin tehtäviin kuntakohtaisesti arvioitujen kustannusten perusteella.

Rakli pitää tärkeänä, että uusien tehtävien määrän ja resurssitarpeen rinnalla lakiuudistusten vaikutuksia arvioitaisiin myös sen osalta, miten uudistukset vaikuttaisivat yhdyskuntajätevesiin liittyvien investointien toteutuksen sujuvuuteen ja ennakoitavuuteen. Onko esimerkiksi mahdollista yhdistää yksittäiseltä hankkeelta edellytettävät lupaprosessit Lupa- ja valvontavirastossa?

On kuitenkin tarpeen huomioida, että mikäli esitetyillä sääntelymuutoksilla saadaan ehkäistystä hulevesien määrästä ja laadusta aiheutuvia ongelmia, on muutoksilla huomattava kustannussäästövaikutus. Muutokset voivat myös parantaa tiheästi rakennettujen alueiden toimintavarmuutta yhdyskuntajätevedeen liittyvissä riskitilanteissa.

Direktiivitaajamasta (laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta)

Direktiivitaajaman määrittelyllä on olennainen vaikutus siihen, mitkä yhdyskuntajätevedenpuhdistamot tulisivat uuden direktiivin aiempaa tiukempien yhdyskuntajätevesien käsittely- ja tarkkailuvaatimusten piiriin. Direktiivitaajamalla tarkoitettaisiin jatkossa aluetta, jonka asutuksen kuormitus asukasvastinelukuna ilmaistuna on yritystoimintaan yhdistettynä tai ilman sitä kokonaisuudessaan vähintään 1 000 avl ja tiheydeltään vähintään 25 avl hehtaaria kohden. Direktiivitaajaman määritelmän soveltamisalaan kuuluisi jatkossa siten olennaisesti vähemmän alueita ja puhdistamoita kuin vanhan yhdyskuntajätevesidirektiivin taajamamääritelmässä. Tämän seurauksena uuden direktiivin vaatimuksia sovellettaisiin lähtökohtaisesti pienempään määrään yhdyskuntajätevedenpuhdistamoita.

Rakli tulkitsee, että direktiivitaajaman määrittely ei aiheuta suurten kaupunkien puhdistamoiden nykytilanteeseen muutoksia. Muutokset koskevat lähinnä tiiviimmin rakennetuille kaupungeille veloitetta laatia ja päivittää hulevesien hallintasuunnitelma.

Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskevasta riskinarvioinnista (laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta)

Lausuttavana olevan aineiston mukaan Lupa- ja valvontaviraston olisi yksilöitävä ja arvioitava kuuden vuoden välein riskit, joita käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtaminen vesistöön voi aiheuttaa ympäristölle. Riskinarviointi kattaisi kaikki yhdyskuntajätevedenpuhdistamot ja ne vesimuodostumat, joihin käsiteltyä jätevettä johdetaan tai johon sillä voi olla vaikutusta. Ensimmäinen riskinarviointi olisi tehtävä vuoden 2027 loppuun mennessä. Riskinarviointia käyttäisi asianmukainen viranomainen lähtötietoina ja tarvittaessa ryhtyisi niiden perusteella mahdollisiin jatkotoimiin. Riskinarvioinnin pohjalta päätettävistä yksittäisistä toimenpiteistä päätettäisiin yksittäisiä puhdistamoja koskevissa lupamenettelyissä.

Rakli pitää välttämättömänä, että Lupa- ja valvontavirasto laatii riskiarviot yhteistyössä kuntien ja vesihuoltolaitosten kanssa. On hyvä, että yhteistyö on todettu pykälässä.

Hulevesien hallintasuunnitelmasta (valmisteilla olevan yhdyskuntarakentamislain muuttaminen)

Uudelleenlaadittu yhdyskuntajätevesidirektiivi asettaa tietyn kokoluokan direktiivitaajamille veloitteen laatia kokonaisvaltaisen yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelman rankkasateiden aiheuttamista sekaviemäreiden ylivuodoista johtuvan kuormituksen vähentämiseksi ja erikseen kerätyn huleveden aiheuttamaan mahdollisesti merkittävään pilaantumiseen puuttumiseksi.

Hulevesien hallintasuunnitelman laatiminen olisi pakollista kuormitukseltaan vähintään 100 000 avl:n (asukasvastineluku) direktiivitaajamille. Lisäksi se olisi riskiperusteisesti pakollista sellaisille kuormitukseltaan vähintään 10 000 avl:n direktiivitaajamille, joissa esiintyy erillisviemäröityihin likaantuneisiin hulevesiin tai sekaviemäreistä rankkasateiden seurauksena aiheutuviin ylivuotoihin liittyvä riski ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Riskialueiden määrittely esitetään tapahtuvaksi sen kunnan toimesta, jossa kyseinen direktiivitaajama sijaitsee.

Yhdyskuntarakentamislakiin tulisi määrittää määräaikoja. Direktiivitaajamien yksilöinti olisi toteutettava viimeistään 22.6.2028. Hallintasuunnitelma olisi tehtävä vähintään 100 000 avl:n alueille vuoden 2033 loppuun mennessä. Vuoden 2039 loppuun mennessä tulisi laatia hulevesien hallintasuunnitelma taajamille, joilla käsitellyn yhdyskuntajäteveden johtamiseen liittyvät riskit on arvioitu edellyttävän hallintasuunnitelmaa.

Raklin näkemys on, että velvoittavaksi esitetty hulevesien hallintasuunnitelman laatiminen koskee kaupunkeja, joissa jo nykyään laaditaan hallintasuunnitelma, eikä muutosesitys valmisteilla olevaan lakiin näin ollen lisää työtaakkaa. Sen sijaan riskiarviointi lisännee hallinto- ja selvitystyötä.

Esitys velvoittaisi kuntia laatimaan hulevesien hallintasuunnitelma edellä mainittujen kriteerien vallitessa. Epäselväksi jää, mitä vaikutuksia hallintasuunnitelmien toimeenpanolla on kiinteistönomistajille.